

„Престолонаследник“
„Successor to the throne“

Скупштина Општина Пирот је 2002.године извршила Заштиту Географске ознаке порекла имена „Пиротски ћилим“, по Елаборату у коме су прецизно дефинисани строги критеријуми за израду оригиналног пиротског ћилима са 95 шара и 122 елемента.

Одлуком Националног комитета за нематеријално културно наслеђе Републике Србије, 18. Јуна 2012.године, Пиротско ћилимарство је уписано у Националну листу нематеријалног културног наслеђа Републике Србије, добијен је сертификат и пиротски ћилим је постао део нематеријалне културне баштине Републике Србије.

Small doily kilim
„Bouquets on jambs“

The high quality and the originality of the Pirot kilim were awarded prizes, awards and written commendations.

Small Bags with a pattern
of Pirot kilim

За квалитет производа и своју оригиналност, пиротски ћилим је добио велики број признања и медаља.

Шустикла са шаром
„Ћулови на диреци“

Торбица са шаром
Пиротског ћилима

In year 2002, The Assembly of Pirot Municipality protected the geographic origin of the name «Pirot Kilim» as the Geographical Indication through Elaborate which precisely defined strict criteria for making the original Pirot Kilim with 95 possible patterns and 122 possible elements.

On 18 June 2012, the National Committee for non-material culture decided to enlist Pirot Kilim craftsmanship in the National List of non-material cultural inheritance of the Republic of Serbia. The appropriate certificate was produced and it became a part of non-material cultural heritage of Republic of Serbia.

„Разбацани ћулови“
„Shattered bouquets“

Разбој за ткање Пиротског ћилима
Loom for weaving Pirot kilim

Сувенир Разбој
Souvenir Loom

TURISTIČKA ORGANIZACIJA PIROT

ul. Srpskih vladara br. 77 · 18300 Pirot · Srbija
tel. +381 (0)10 320-838 · fax: +381 (0)10 320-839
www.topirot.com · top010@mts.rs

THE PIROT KILIM

ПИРОТСКИ ЋИЛИМ

Током векова, најважнија занатско индустријска грана Пирота била је ћилимарство. То је оригинална ткачка делатност поникла у овом граду и обележје је сиромашног дела женског становништва. Битан предуслов за развој ћилимарства је развој сточарства као привредне гране, затим довољна количина вуне као сировине и град као трговачки центар. Ти предуслови омогућили су да процес производње пиротског ћилимарства од свог почетка буде заокружен: овде је гајен квалитетан сој оваца (на Старој Планини), ту је прерађивана и бојена вуна, техника ткања је била усавршена, као и особен разбој и развијена трговина.

Пиротско ћилимарство прошло је кроз неколико фаза развоја: Прва је доба његовог формирања у XVI веку, када се радило искључиво за домаће потребе. Израђивале су се једноставне и необојене простирке: црге и шаренице. Друга фаза обухвата XVII и XVIII век. У овом периоду ћилимарство је знатно усавршено и ткало се на вертикалном разбоју, познатом као "пиротски разбој". У трећој фази, XIX век, пиротски ћилим је достигао највише техничке и естетске вредности, правим богатством орнамената, боја и мотива. Тако висок степен ћилимарске производње у наредној четвртој фази значило је потпуно овладану технику производње, високо квалитетну израду, савршену композицију ћилима и четири јасно издиференцирана дела: ћенар спољни, плоча, ћенар унутрашњи и поље. По називу шара у пољу, назив је и целог ћилима. Све до краја XIX века ћилими су бојени природним (биљним) бојама, а потом вештачким (индустријским) јер су пружале више нијансе једне боје.

На пиротском ћилиму преовлађује црвена боја у више нијанси - од светло-црвене до боје труле вишње. Справљена је од крмеца и коришћена је за ткање поља.

Орнаментика на пиротском ћилиму је увек геометријска (стилизована птица, цвет, гугутка или предмет из непосредне околине ткаља). Узор су им (без обзира на утицаје других средина и култура) били предмети којима су окружене, а касније су правиле и комбинације од узорака донетих са путовања (ромб, стилизовани михраб, софре, амајлике, немачке кутије, бомбе, кувери, кашмир...). Најчешће коришћени фигурални елементи били су: гуштер, пламен, тиче, шкорпион, јеленак, гугутке... а вегетабилни мотиви: разгранато дрво, ђулови у више варијанти, кубетија, нарови, венци (пресек цветова уплетених у венац), цвет (милованка, каранфил, свекрвин језик, лала, ружа, метлице).

Пиротски ћилим је као скуповени поклон често дариван. Коришћен је у приватним и државним контактима, с представницима власти, затим као награда, као поклон и коначно као део девојачке спреме. Јер ћилим не мора ни да се простира на под, ни да се стави на кревет, изнад кревета, ни на прозор као драпер, на сто као столњак или тишлајфер. Довољно је да се чува у девојачком сандуку, да се чува као амајлија куће. Тако је ћилим као права реткост доспео до многих манастира широм Србије, у Бугарској (Рилски манастир), Грчкој (Хиландар), на двору Обреновића и Карађорђевића када су ткаље по специјалној поруџбини ткале одређене величине (батале, добатале или по мери). За потребе градског становништва рађени су "шестасти", "сметеници", "јан", "сихаде", "мерка", стазе, шустикле, јастучнице, завесе и украсни ћилими.

„Венци”
„Wreaths”

„Венци”
„Wreaths”

„Ђулови на ђердани”
„String of juls”

„Гугутке на диреци”
„Doves on jambs”

In the course of the centuries the most significant branch of manufacturing industry was kilim production as an economic activity. It was the original carpet-weaving production linked to the urban locality which was done by the poor women-weavers. The population's orientation towards cattle-raising as its main occupation, then large quantities of excellent wool and Piro as the trade hearth of the region predetermined the growth of carpet-weaving and weaving production in general. That is how all the conditions for the production of the Piro kilim were met: the sheep from Stara planina ranges yielded large quantities of excellent wool which was processed and dyed here, the weaving- technique was well-advanced, and the trading activity was highly developed.

The Piro kilim-weaving went through several phases in its development: given the fact that the Piro production of kilims was fully formed in the 16th century, we take that period as the first phase in its development when the woven products were made exclusively for household use. The products included simple rugs, "crga" and "sarenica", which were not dyed. In the second phase, during the 17th and the 18th centuries Piro carpet-production became significantly advanced. A vertical loom, known as "the Piro loom" was used in one piece. In the third phase, during the 19th century, this kind of carpet-weaving was highly developed and may be said to have reached a high level of technical and artistic possibility and value reflected in a wealth of ornamentation and the number of patterns. Carpet-weaving entered the 20th century and its fourth phase coupled with the fully mastered technique, the quality of the kilims which was excellent, the numerous patterns and combination of colours and motifs which were perfect and there were four clearly differentiated parts: the external border, the panel, internal border and the field. The whole kilim is named after the patterns it has in the field. By the very end of the 19th century kilims were dyed with natural dyes followed by the application of aniline dyes which led to the use of many colours and a large number of nuances.

The colour red prevails in the kilim in a number of nuances ranging from a pale red to the dark-sour-cherry red. It was made from insect dyes and was used to weave the field.

The ornaments in the Piro kilim are always geometrical whether they depict a bird, a flower, a dove or an object in the direct environment of the weaver. Women-weavers created all the patterns (apart from the influence of other areas and cultures) out of their own inspiration using objects in their homes and around them as their models. Later they made combinations of patterns brought to them from the merchant' travels to remote areas: the wofras (as a series of elongated spiked rhomboids on a red field), the stylized "mihrab", "the sofra", "the amajlika", "the nemacke kutije", (the German boxes), "the bomba pattern", "the cover", the kashmir,... Mostly used figure patterns are: "the lizard", "the flame", the pattern of "the bird", the scorio, "the hearth's tongue", "the dove", ... and the vegetative elements: "a tree-trunk", "roses", in a number of variations, "domes of pillars", "pomegranates", the "wreath" (consisting of a cross-section of flowers plaited into a wreath), different kinds of flowers ("karanfil" - the carnation, "svekrvin jezik" - the "mother-in-law's tongue", "lala" - tulip, "ruza" - the rose, "metlice").

The Piro kilim was often received as a valuable gift either in private or political contacts, it was a precious award and finally a young girl's dowry. There are kilims for floor coverings, for the walls, for bedspreads and furniture covers. In more recent times they are used for curtains, drapers, pillows and alike. Yet they can just be kept either in maidens' chest or as the house amulet. As the authentic rarity the Piro kilim can be found in many monasteries all over Serbia, in Bulgaria (The Monastery of Ril), in Greece (The Monastery of Hilandar), in the palace of the Obrenovics and Karadjordjevics. Those kilims were of non-standard sizes but as ordered ("the batal" which means something very big, "the dobata" or as ordered). The town population were in need of "the šestak", "the smetenik", "the jan", "the sedžade", "the merka", spreads, table cloth, pillows, curtains and the doily.